

Aranyos vidékének víznevei*

TAMÁS CSILLA

1. Előzmények

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület kutatóintézete általában olyan nagy kutatási programok megvalósítását tűzi ki célul, melyek valamilyen fontos magyarságtudományi kérdést tárgyalnak, de legtöbbször szűkebb pátriánk, Erdély szolgáltatja a forrásanyagot. Az sem lényegtelen, hogy az EME olyan nagy tudósok életművét, tudományos örökségét ápolja, akiknek fontos szerepük volt működésének korábbi korszakában, így az sem ritka, hogy az általuk meghirdetett kutatási célokat is figyelembe véve dolgozza ki saját rövid és hosszú távú munkatervét. Ilyen fontos kutatási programok a Szabó T. Attila és a Jakó Zsigmond által elindított forráskutatási, adatfeltárási és -feldolgozási nagy tervek. Ezért lelt otthonra és támogatásra 1990 után az EME keretén belül például az Erdélyi magyar szótörténeti tár szerkesztői munkaközössége, vagy az Erdélyi Okmánytáron és egyéb levéltári forráskiadásokon dolgozó történészek csoportja. Az EME hagyományörző és modern törekvéseket támogató egyszerre, hiszen a korábban jelzett kutatási programok megvalósítását korszerű szemlélettel és korszerű módon kívánja megoldani.

SZABÓ T. ATTILA hatvan évvel ezelőtt megfogalmazta, hogy fontos feladatunk Erdély helynévkincsének az összegyűjtése, a történeti adatokkal való összevetése, nyelvi elemzése a névföldrajzi szempontok érvényesítésével. Az Erdélyi Helynévtörténeti Adattár adatanyagának gyűjtése közben a professzor így fogalmazta meg ezeket a célokat, amelyek eddig sosem valósulhattak meg, de most is időszerűek: „Kívánatos tehát szerintem, hogy [...] egyes vidékek vízrajzi és térszíni formáit jelölő, alak- és jelentéstani szempontból rendezett helynevek egyes csoportjai kisebb-nagyobb tájegységeken belül minél előbb feldolgozójukra találjanak” (1958: 508).

Az EME nyelvész kutatócsoportja ezért kezdeményezte egy erdélyi helynévtár kialakítását, csatlakozva a Debreceni Egyetem onomasztikai kutatócsoport-

* Előadásként elhangzott 2019. június 20-án, Síkfőkúton, a XIV. helynévtörténeti szemináriumon.

jának nagyszabású tervéhez a Magyar Nemzeti Helynévtár létrehozását illetően. A helynévtár kialakítását a már meglévő gyűjtések hasznosításával és újabbak kezdeményezésével kívánjuk megvalósítani. Eddig Aranyos vidékének dialektológiaiailag is jól körülhatárolható területét sikerült feldolgozni. Először csupán a viszonylag új, azaz 20. második felétől napjainkig terjedő gyűjtéseket terveztük figyelembe venni, illetve kiegészíteni. Ez a szempont később úgy módosult, hogy a jelenkori adatokhoz, ahol ez lehetséges, hozzárendeljük a Szabó T. által gyűjtött történeti adatokat is, mind magyar, mind pedig román nyelven. Az így elkészült aranyos vidéki adattár körülbelül 9000 adatot tartalmaz. A jelenkori helynevek tehát Janitsek Jenő, Hints Miklós, Zsigmond Győző, Murádin László, Fodor Attila, valamint saját gyűjtésből származnak, a történeti adatok pedig Szabó T. Attila erdélyi történeti helynévgyűjtéséből valók (ETH.). Fontos leszögezni, hogy az adattárban azok a falvak szerepelnek, amelyeknek ma is van több-kevesebb magyar lakossága.

Aranyos vidékének határait MURÁDIN LÁSZLÓ nyelvjárási kutatásai alapján húztuk meg. Eszerint: „A 19. században 22 települést sorolnak e székely székhez (ti. Aranyosszékhez). Ezek: Sinfalva, Mészkö, Aranyosrákos, Várfalva, Csegez, Bágyon, Kercsed, Kövend, Alsó- és Felsőszentmihályfalva, Aranyospolyán, Harasztos, Székelykocsárd, Székelyföldvár, Veresmart, Felvinc, Inakfalva, Csákó, Örményes, Székelyhidas, Mohács, Dombró. Közülük több a 17. század végéig (pl. Székelyhidas, Dombró, Mohács, Örményes, Csákó, Inakfalva, Veresmart) teljesen elrománosodott. A mai közhiedelem, közfelfogás azonban Aranyosszéken nem csupán a megyétől elkülönült, közigazgatásilag a történeti székely székhez tartozó falvak csoportját érti, hanem mindazokat az (a folyó felső szakaszán lévő) Aranyos menti, valamint a Maros és az Aranyos közén települt falvakat is, amelyek sohasem tartoztak a székely székhez; ide tartozónak vélik Torockót és Torockószentgyörgyöt is. S mikor felmerült annak a szükségessége, hogy nyelvöldrajzi módszerrel felmérjem e táj nyelvjárási sajátosságait, magam sem szorítkoztam a csak valóban aranyosszéki településekre, hanem innen kiindulva terjesztettem ki a kutatást a szomszédos községekre, s a már említett településeken túl kutatópontjaim közé felvettem észak fele Tordatúrt és Komjászeget, keleti irányban Gerendkeresztúrt és Hadrévet, délen a Maros menti Magyardecset és Miriszlót. [...] Az adatok alapján így is megállapíthattam e nyelvjárási egység határait. Tisztázódott, hogy az Aranyos és a Szamos vízválasztó vonala egyben nyelvjárási határ a Tisza-Körös vidéki nyelvjárás-csoporthoz tartozó kalotaszegi és a mezőszéki nyelvjárás-csoportba tartozó aranyosszéki, Aranyos vidéki nyelvjárás között. [...] Külön színfoltot alkot viszont Torockó és Torockószentgyörgy nyelve.” (2006: 183–184).

A megszerkesztett Aranyos vidéki adattár mindezek alapján a következő települések helynévanyagát foglalja magába: Ajton, Alsójára, Aranyosegerbegy,

Aranyosgerend, Aranyosgyéres, Aranyospolyán, Aranyosrákos, Bágyon, Csegez, Felvinc, Gerendkeresztúr, Hadrév, Harasztos, Kercsed, Komjátszeg, Kövend, Mészkö, Mezőcsán, Sinfalva, Székelykocsárd, Szind, Torda, Tordaszentmihály, Tordatúr, Torockó, Torockószentgyörgy, Várfalva. Meg kell jegyeznünk, hogy sem Torockószentgyörgy, sem Felvinc nem az Aranyos-vidék tartozéka. Patakjai nem az Aranyosba, hanem a Marosba ömlenek, mégis itt tárgyaljuk őket, mert történeti, néprajzi szempontból e vidékhez tartoznak. Nem beszélve arról, hogy Felvinc hajdan Aranyosszék központja volt.

A vidék vízrajzi térképének megrajzolásában KESZEG VILMOS néprajztudós — a vidék szülöttje, kiváló ismerője — írása van segítségünkre: „Aranyos vidék vízrajzi térképét az Aranyos uralja. A folyó Vidaly település közelében ered. Miután magába fogadja a Torockói (Völgyi) patakot, a várfalvi hídnál kiszabadul a sziklák közül, s folyása lassúbb, útvonala kanyargósabb lesz. Miközben keresztülfollik Sinfalván, Mészkőn, Szentmihályon, Tordán, Aranyospolyánon, Aranyosgyéresen, Aranyosegerbegyen, Lónán és Aranyosgerenden, magába gyűjti a kisebb-nagyobb patakok vízhozamát. Sinfalva határában északi irányból ömlik bele a Tordai-hasadékot és a Csukást átszelő Hesdát. Szintén Sinfalva közelében, ezúttal déli irányból fogadja magába a Csegezi- és Kövend-i-patakot. Tordán a Túri-hasadékon keresztül folyó, Tordán többszörösen kanyargó Rákospatak, valamint a Szindi-patak ömlik az Aranyosba. Aranyosegerbegyen a mezőségi dombok közül kicsörgedező Bolduc-patak, nyugati irányból a Rákospatak is a folyóba ömlik. Az Aranyos vize Vajdaszeg közelében a Maros medrébe ömölve, s immár nevet változtatva follik keresztül Székelykocsárd és Felvinc határán. Itt, Felvinc közelében közvetlenül ömlik a Marosba a Létom pataka” (2006: 69).

Az Aranyos vidéke földrajzilag igen változatos terület, hegyek, dombok és kisebb síkságok egyaránt megtalálhatóak itt. Vízben igencsak gazdag: források, kisebb-nagyobb patakok és két nagyobb folyó, az Aranyos, valamint a Maros (igaz, kisebb mértékben) határozzák meg a táj arculatát. Ennek megfelelően az adattárban nagyon sok víznév található. Azt is fontosnak tartom megjegyezni, hogy a vidék lakossága az elmúlt századokban bányászattal (vasérc, só), fakitermeléssel, aranymosással, mezőgazdasággal (gyümölcs- és zöldségtermesztés, állattenyésztés), foglalkozott, melyből mára a vasércbányászat, az aranymosás teljesen megszűnt, több faluban azonban megjelent a mesterségesen létrehozott tavakban a halászat, illetve a turizmus mint megélhetési forrás. A települések mikrotoponimái felrajzolják a foglalkozási térképet is, és híven követik az ezekben bekövetkezett változásokat csakúgy, mint a vidék etnikai, nyelvi térképének megváltozását is. Bár azt gondolnánk, hogy a víznevek viszonylag állandóak, a kisebb vízfolyások, illetve állóvizek neveinek alakulása igencsak követi a térszínformák változásait, amit leggyakrabban emberi tevékenység okoz. Ilyenek

például a lecsapolások, csatornázások vagy a mesterséges tavak kialakítása. Több olyan víznév is van az anyagban, amelynek denotátuma ma már más. A helynévgyűjtésekben ez úgy jelenik meg mintegy magyarázatként, hogy például egykor tó volt, ma kaszáló/szántó.

2. Aranyos vidéke vízneveinek funkcionális-szemantikai elemzése

Ebben a tanulmányban a fent említett adattárban szereplő huszonhét falu vízneveinek vizsgálatát tűztem ki célul. Aranyos vidéke vízneveinek nyelvi elemzéséhez alapul HOFFMANN ISTVÁN (2007), TÓTH VALÉRIA (2001, 2003), CSOMORTÁNI MAGDOLNA (2002), GYÖRFFY ERZSÉBET (2011), BÁRTH M. JÁNOS (2018), KNIEZSA ISTVÁN (1942) és KISS LAJOS (FNESZ.) munkáit használtam fel elsősorban.

Ez alkalommal a vízneveket funkcionális-szemantikai elemzésnek vetem alá, de néhányszor kitérek a lexikális-morfológiai sajátosságok bemutatására, keletkezéstörténeti problémák, illetve a román-magyar kölcsönhatás tárgyalására is.

Aranyos vidékének víznevei között egyaránt találhatók egy-, illetve kétrészes nevek is. A névállomány nagyobbik részét a kétrészes nevek csoportja alkotja.

2.1. Az e g y r é s z e s h e l y n e v e k lehetnek megnevező vagy fajta-, illetve sajátosságjelölő funkciójúak.

2.1.1. Megnevező funkcióban mindig valódi helynév áll, amelynek nincs közszói jelentésvonatkozása (HOFFMANN 2007: 58–59, TÓTH 2001: 134–135).

Bár az Aranyosnál is jelentősebb folyó, e vidék kevésbé meghatározó vize a *Maros*. A vizsgált falvak patakjai közül Felvinc és Gerendkeresztúr vizei ömlenek a Marosba. A magyarba szláv közvetítéssel került (KNIEZSA 1942: 21), a román *Mureș* pedig a magyarból való átvétel. A név maga ősi, indoeurópai eredetű (FNESz.). Adattárunkban *a*-zó alakban szerepel: Felvinc: 1992/2018: *Maras*, Székelykocsárd: 1990: *Maras*, 1854: *Maros*, 1848: *a' Marasan* innen.¹

Szintén egyrészes nevek a tájegység nagyobb patakjainak nevei, de akadnak kisebb patakok neveként is: *Létom* (Kercsed), *Liska* ~ *Élecs* ~ *Eles* (Aranyospolyán), a *Liska* előfordul kétrészes változatban is, kiegészülve a *patak* fajtajelölő funkciójú földrajzi köznévvvel: *Liska-patak* (Aranyospolyán). Szintén egyrészes név a *Lőri*, mely egyaránt jelöl egy forrást és az abból fakadó folyóvizet Harasztoson, továbbá a *Vajor* ~ *Vajar* (Torockó).

Állóvizet, áztató tavat nevez meg a *Balbana*, illetve *Balbona* (talán a *bulboacă* 'tó, folyóvíz mély része, örvény' közsőből), melynek nincs anyagunkban magyar megfelelője sem Hadréven, sem Aranyosgerenden: 1988–1989: *Balbana*, 1774: a *Balbona* nevű helyben. Ez esetben minden bizonnyal a románból való átvétellel van dolgunk.

¹ A történeti adatok forrásai visszakereshetők megjelenés alatt álló adattárunkban.

2.1.2. Az egyrészes neveknek némileg nagyobb csoportját a földrajzi köznévi eredetű nevek alkotják, amelyek fajtajelölő funkciójuk is egyúttal, tehát a jelentésük szerinti denotátumot jelölik. Ilyenek a víznyerő helyeket jelölő köznevek: *forrás, kút, csorgó*, a folyóvizeket és állóvizeket megnevező szavak: *patlak, tó*, illetve emberi tevékenység révén vagy akár természetes módon kialakult vízesés jelölésére szolgáló *zúgó*. Lássunk ezekre néhány példát: Ajton: 2001: *Forrásnál* ~ *La Izvoare*, 1836: a' *Forrásoknál*, 1802: A' *Forrásoknál* – Aranyosgyéres: 1850: A *Forásokon* fejlő lévő föld, A *Forásokon* alol, 1751: *Lá Izvóra*, XVIII. sz. közepe: *La Izvourá* – Felvinc: 1992/2018: *Forrás*. Adatok a *Csorgóra*: Ajton: 2001: *Csorgó* ~ *Ciurgău*, 1836: A' *Csorgonál*, 1802: A' *Csorgo Teribe*, A' *Csorgo terin*, 1797: A' *Csorgonál*, 1770 k.: A *Csorgonál*, A *Csorgo* mellett; forrás, körülötte legelő – Alsójára: 2013: *Csorgó*, 1819: [A' Fel Járai praediumba a'] *Csorgoba*, 1814: A *Tsorgoban*, 1812: a *Csorgoba*, 1801: a *Csorgo* nevű helyen, XVIII. sz. v.: Az *Tsorgonál*, A' *Tsorgoban*, 1797: A' *Csorgoban*, 1773: Az *Csorgoban*, 1763: a *Csorgoban*, 1754: Az Medgyesben az *Csorgoban*, Az *Csorgonal*, XVIII. sz. második fele: az Medgyesben az *Csorgoban*, 1740: *Csorgoban*, 1737: Az *Csorgob[an]*, XVII. sz. v.: A' *Csorgoban*, 1683: a Fel Járai hatarb[an] az *czorgob[an]* – Aranyosrákos: 1998: *Csorgó*, 1842: a *Csorgo* mellett lévő kertbe; forrás – Gerendkeresztúr: 2012: *Csorgó*, Harasztos: 1985: *Csorgó*, XIX. sz. eleje: A *Csorgonál*; hajdani vezetékkel ellátott forrás, ma kerek kút van a helyén a malom felé vezető út baloldalán.

Ezek a helynevek jól szemléltetik a magyar–román kölcsönhatást is. Néhol az adatanyagban megjelenik a román *Ciurgău* változat is, mely a magyarból való névátvitel jó példája.

Hasonlóan jó példa a magyar–román kölcsönhatásra a következő adat is: Aranyosegerbegy: 1992: *Tó* ~ *Tău*, 1851: *To*; szántó, egykor tó. Ez utóbbi adat már metonimikus jelentésváltozást is jelez.

Egyetlen, csak román nyelvű nevünk is van az adattárban, amely nem átvétel a magyarból: Ajton: 1797/1836: *La Oburse*, 1797: *Oburse* (EMLtConscr.) < 'forrás' (DEX.).

Itt kívánok a metonimikus névátvitel jelenségéről is szólni, ami különösen a Szabó T. Attila-féle történeti helynévanyagban gyakori, de a jelenkori adatok között sem ismeretlen. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy valójában a névátvitel első lépését érhetjük tetten ezekben az adatokban. Adattárunkban a név valamilyen határozóraggal bővül általában: *csorgónál, csorgóban*, ritkábban kétrészesé válik, és valamilyen térszínformánév kapcsolódik hozzá, mint például a *Csorgó teriben*.

Adattárunk jelenkori részében többször is előfordul efféle leírása a denotátumnak: forrás és a körülötte lévő területek, kaszáló, szántó (Alsójára), forrás, körülötte legelő (Ajton). A névhasználók körében a név kiterjesztése egy pont-

ból tágabb területre sok esetben megtörtént az elmúlt két-háromszáz év során. A jelenkori adatok alanyesetben szerepelnek, ám a történeti anyagban sok helynév határozóragos formában jelenik meg, és ezt a román forma is követi a párhuzamos névadás szép példájaként, pl.: Aranyosgyéres: 1850: A *Forásokon* fejlő föld, A *Forásokon* alol, 1751: *Lá Izvóra*, XVIII. sz. közepe: *La Izvourá*. Ezek a formák azonban a történeti névanyag forrásainak jellegzetességeiből is adódhatnak: Szabó T. Attila céduláit határjárások, peres iratok, jegyzőkönyvek, leltárok, birtokösszeírások jegyzetelése során készítette. Ilyenkor mindig egy adott területet körülvevő határvonalak minél pontosabb leírására törekedtek, ez köszön vissza az anyagban is. Ezért ritka az is, hogy víznév önmagában szerepeljen, leginkább valaminek a vicinusaként, szomszédjaként jelenik meg.

Egyéb példák földrajzi köznévből lett egyrészes víznevekre: Ajton: 1753: *Tó* – Komjászeg: 2001: *Tó ~ Tău*, 1775: egy felöll a' *Tó* [...] szomszédtságiban – Aranyosgerend: 1774: véggel a' *Tora* rug. a' Thamásné Lábjában az halam uton fejlő, az Halam uton alol a' *Ton* belől, 1747: A *Ton* fellyül a Harasztosi ut mégyen rajta keresztül, A *To* mellett, 1684: az apro Volgjecskékb[en] ket apro *Tók* – Aranyosegerbegy: 1848: Kaposzta föld a' *Zugonál*, 1824: *Lá Zugeo* – Komjászeg: 2001: *Zugó*, 1775: a' *Zugóban*; vízesés a gátnál.

2.1.3. A sajátosságjelölő szerepű egyrészes nevek ritkábbak a névanyagban.

A vizsgált vidék legfontosabb folyója az *Aranyos*, amely adattárunkban többször is előfordul különböző helységek mikrotoponimái között. A folyó neve magyar melléknévi eredetű, mely az *-s* képzővel főnévből jött létre. Első írásos adatunk KISS LAJOS szerint 1075-ből való (FNESz.). A névadás azzal függ össze, hogy a folyó vizéből még a múlt század elején is mostak aranyat.

Az *Aranyos* a névanyagban *a*-zó formában, *Aranyas* hangalakban fordul elő leginkább. Román megfelelője, az *Arieș*, a magyarból való. Ugyanakkor több kétrészes településnév alkotója, ezekben a szintagmatikus szerkesztéssel létrejött nevekben a megkülönböztető jelző szerepét tölt be. *Aranyosegerbegy*, *Aranyosgerend*, *Aranyosgyéres*, *Aranyospolyán*, *Aranyosrákos* tehát 'olyan települések, amelyek az Aranyos partján terülnek el' értelműek (vö. TÓTH 2001: 169). Íme néhány példa adatanyagunkból a folyóvíz nevére: Aranyosgerend: 1988–1989: *Aranyas ~ Arieș*, 1774: az *Aranyas* vizén [...] Alszegre által járo Révnél az régi járása helylén az *Aranyasnak* [...] égy vége az *Aranyas* Árkáig nyulik, más részit pedig meg szakasztya a Tővisföldekre járo ut, [...] égy felől az *Aranyas* vize [...] szamszédtságiban [...] nagy részit az *Aranyas* vize el hordotta, [...] A Vizen tul a' Baró Nalatzí Karolly ur ő Ngã Udvara tájatt, véggel az *Aranyas* vizere rug [...] a' Nagy Martnál az *Aranyas* vizén, 1747: Az *Arannyasra* rug véggel – Aranyosgyéres: 1992: *Aranyos*, 1850: az *Aranyos* mellett, 1824: *Aranyos* vize, 1749: az *Aranjos* mellet, 1743: Az *Aranyas* Vize között Az Gírlan túl Egerbegyí és Sz. Kiralyi Hátár között, 1734–1735: Gyeres Varossa Mellet foly az *Aranyas*, A

Kotsos oldalában, egj darabocska Tóvis Bokorbol allo berek, V[icinussa] [...] más felől az *Aranyas* [...] A Nagj Peterlakának az Also vegin, egj darabb apro berek [...] V[icinussa] egj felől, a Gyeresi berek más felől az *Aranyas*, 1724: Az *Aranyosonn* által valo járonál – Aranyospolyán: 1981: *Aranyas*, 1755: az *Aranyoson* lévő [...] Malmot, 1744: A meritönel [...] nap nyugatrol az *Aronnyos* [a szomszédja], 1742: Bereik is volt egy mellyet az *Aranyos*, 1717: *vicinussa* [...] Del felől az *Aranyos*, 1667: *Aranjas* – Aranyosrákos: 1848: *Aranyos*.

Sajátosságjelölő szerepű név továbbá a *Rákos* (Aranyospolyán), amelynek kétrészes *Rákos-patak* (Aranyosgyéres) formáját is ismerjük. E víznévnek román megfelelője is szerepel *Racoşa* formában, amely egyértelműen magyarból való átvétel. Ebbe a névtípusba tartozik a tordai *Sós* ~ *Murătoare*, 1931/1932: *Sós* (f. n.), 1718 u.: Az *Sosb[an]* (Szentk.) is.

2.2. A kétrészes helynevek szerkezetét többféleképpen leírhatjuk, ezek legnagyobb részét alárendelő szerkezetűek, noha találunk példát a névanyagban mellérendelő összetétellel keletkezett névre is.

2.2.1. A fajtajelölő szerepű földrajzi köznévről megnevező funkciójú névrész áll (M+F képlettel szemléltethető): Felvinc: 1992/2018: *Csor-patak* ~ *Csor patakja*; időszakos vízfolyás volt a Rét és a Kis-Maros között, jelenleg csatornázva – Felvinc: 1992/2018: *Létom-patak*; a bágyoni tóból eredő patak, a Marosba ömlik – Csegez: 1993: *Vajor-patak* – Mészkö: 2007: *Hesdát pataka* ~ *Hășdat* ~ *Pârău Hășdat*. Két esetben látható, hogy a *patak* köznévről jelölt birtokos jelzős szerkezetben szerepel: *Csor patakja*, *Hesdát pataka*. Ezen a vidéken a birtokos jelzős szerkezetű víznevek igencsak gyakoriak, különösen a *patak* esetében (BÁRTH 2018: 139–143).

2.2.2. A fajtajelölő szerepű földrajzi köznévről előtt valamilyen sajátosságot, tulajdonságot kifejező funkciójú szó áll. Szerkezetük az S+F képlettel írható le.

a) Az első névrész információt közöl a víz szagáról: Aranyosgyéres: 1992: *Büdös-kút* ~ *Bidişcut*, 1848: A' Felső fordulón-a' *Büdös kut* mellett, 1749: A *Büdös Kuton* kívül a Sár Rétről réa rugo nyilas Földök, és a Feljaro földök vége szomszédságaiban, A *Büdös Kuton* alol, 1734–1735: a *Büdös kutnál* [...] A *Büdös kutnál* [...] A *Büdös kuton* felyül, 1713: Hegjen kívül *Büdös kutra* jövő lábban – Bágyon: 1993/1998/2013: *Büdes-kút*, 1843: a *Büdös kut*, a' *büdös Kuton* felyül valo gyepről a' Szemere megöl, XVII. sz. vége: az Szölö alatt a' *büdös kutnál* – Harasztos: 1985: *Büdes-kút* – kénes kút és lápos környéke a Várfalvi út aljában – Kercsed: 1993/2010: *Büdes-kút*, 1790: a *büdös kutnál*, 1780: a' *Büdös kutba*, az *büdös kutba[n]*, 1751: a *Budeskutnál* valo kis ret – Aranyosegerbegy: 1992: *Büdös-tó*, 1684: *Büdös To*.

b) A víz ízének jellemzőjét emeli ki: Kercsed: a *Bor-kút* – Aranyosrákos: *Édes-kút* – Torda: 1931/1932: *Édes-tó* – Ajton: 2001: *Sós-kút* ~ *Fântána Sărată*,

1836: *a Sós Kut* – Aranyospolyán: 1981: *Sós-patak*, 1717: *vicinussa* [...] nap nyugat felől a *Soós Patak* – Bágyon: 1993/1998/2013: *Sósvíz*, 1855: *A' Soos vízben*, 1843: Szemere felett a *Sosviz* bérczin a' Köből kutnál, a *Sos viz* Szélin, XVII. sz. vége: *A' Sós viznél*.

c) Az első névrész a víz színére, esetleg a körülötte lévő terület, talaj, meder színére, minőségére utal: Csegez: *Fehér-patak* – Kercesd: *Szürke-kút* – Ajton: 1813: *A' tiszta pataknál*, 1802: *A Tiszta Patakon keresztül járo Föld, A' Tiszta patakon tul*, 1797: *A' Tiszta patakon tul, a' Tiszta patakon innen*, 1770 k.: *La Tiszta Patak*, 1768: *A Tiszta Patakon túl Lévo Lább[an]*, 1753: *A Tiszta patakon tul, A' Tiszta patakon innen*.

d) Az első névrész a víz minőségére utal: Aranyosgerend: *Hidegrázós-kút* – Harasztos: *Rossz-patak* – Aranyosegerbegy: 1850: Az Ugy nevezett *Szpurkát to* beli kaszállo. A *spurcat* román szó jelentése 'szennyes, undok, mocskos, tisztátalan'.

e) A víz hangját érzékelteti: Csegez: 1993: *Cserge-kút*, 1692: *Az Tsergő kút* – Torockószentgyörgy: 1981: *Csicsere-patak*.

f) Az első névrész a víz mélységét jelzi: Aranyospolyán: 1992: *Feneketlen-kút* – Csegez: 1993: *Feneketlen kút*, 1724: Az Rét Patakon innét az *Feneketlen kutnal* de a névadás indítéka itt lehet valamilyen népi magyarázat, népmonda is.

g) A denotátum méretére, adott esetben a denotátumok egymáshoz való viszonyára utal a *kicsi, kis, nagy* melléknév: Aranyospolyán: 1992: *Kicsi-Aranyos*; az Aranyos vizével telt árok, látszatra a folyó mellékága – Ajton: 1770 k.: *A Kis Kutnál* – Csegez: 1993: *Kis-kút, Nagy-kút* – Aranyosgerend: 1988–1989: *Kis-patak* – Aranyosegerbegy: 1992: *Kis-tó*, 1857: *A Kis tó* farkában, 1848: *A' Kis To* mellett – Komjászeg: 2001: *a' Kis Tónál* a' Mikesi határ szelben, 1728: *Az Kis To* végiben, Erdő meget a *Kis Tonál*, 1712: *Erdő meget az Kis tónál*, az *Kis tón* alól, az *Kis Tónál*.

h) Egyetlen példával ugyan, de szemléltetni tudom, hogy a névrész kifejezi a hely korát: Komjászeg: 2001: *Újkút ~ Fântâna Nouă*.

i) A névrész utal a denotátum számára: Felvinc: 1992/2018: *Kilenc-forrás*; források a Zsidóváron.

2.2.3. A névrész kifejezheti a víz viszonyát valamilyen külső dologhoz, anyaghoz, formához.

a) A folyóvíz medrét jellemzi: Gerendkeresztúr: 1862: *a köves pataknál*, 1848: *A' Kövespatak* rendibe.

b). A vízfolyás formájára, kanyargós mivoltára utal: Aranyosegerbegy: *Horgas-patak ~ Horgoşa*; a Bolduc-patakba ömlő patakocska.

c) Kutak neveiben található információ a kút, kútkáva építésére felhasznált anyagról: Aranyosgerend: 1774: *a kő kutra* rug véggel – Harasztos: 1985: *Kő-kút*; kút a falunak a Szénás felé eső részében; Harasztos: 1985: *Sövény-kút*,

1858: A' *Sövény kutnál*. Ugyanígy a kút formájára is utal a név: Csegez: *Kerek-kút*; kút, betongyűrűkből.

Sajátos helyzetű a *Badankút* ~ *Bodonkút* ~ *Bodoncut*, forrás, kút (Ajton) és a *Butura-kút* (Aranyosgerend) elnevezés. A m. *bodon* és a r. *butura* jelentése itt azonos: 'fatörzsbe vajt forrás, kút'. Ez egyaránt utal a kút, illetve a forráshely kiképzésének módjára, formájára, anyagára. Azt, hogy a *bodon*, illetve a *butura* jelentése elhalványulóban van, jelzi, hogy második névrészként a *kút* földrajzi köznevet is hozzáragasztották a beszélők.

2.2.4. Az első névrész kifejezi a víz viszonyát valamilyen külső dologhoz, a partján, illetve a körülötte lévő valósághoz, élővilághoz.

a) Utalhat a víz mellett, illetve benne élő növényvilágra: Csegez: *Búza-patak* – Bágyon: *Fizkút* – Alsójára: 1797: Az Fel Járai Határba a' *Medjes pataka* mellett, 1763: a' *Medgyes Pataka* mellet, 1761/1808: Édgy felől a *Medgyes pataka*, 1737: Az *Medjes patak* mellett – Csegez: 1993: *Nád-kút* – Csegez: *Nádas-patak* 1993: *Nádas-patak*, 1773: az *Nádas patakban* az Ut hosszában, 1725: az *Nádas patakában*, 1724: az *Nadas patak* oldalán, Az *Nádas Patakba* – Gerendkeresztúr: 1774: a' *Nados Ton* fejlül – Csegez: *Rakotyás-patak* – Komjátszeg: 1712: Az *Rakottyas Toban*, 1684/XVIII. sz. eleje: az *Rakottyás Toban* valo Erdő. – Torockószentgyörgy: *Eger-patak* 1981: *Eger-patak*.

b) A névrész a víz környezetében, a vízben élő állatvilágra utal: Aranyospolyán: 1765: a *Csikos toban* – Csegez: *Disznó pataka* – Bágyon: 1805: *Kigyos Toban* – Kövend: 1992: *Kígyós-tó*, 1783/1834: A *Kigyostoba*; parlag, erdő; a hagyomány szerint régen nádas, láp volt, tele kígyókkal – Ajton: 1813: a' *varjas Kutnál*, 1754: A *Varjás Kutnál* – Torda: 1766: a *Farkas patakan*, 1765: a *Farkas patak*, 1745: *Farkas patakon* innen – Torockószentgyörgy: 1981: *Őz kútja*.

c) Olyan víznév is található adattárunkban, melynek bár első névrésze állatnév, szemantikai szempontból mégis a gazdasági hasznosíthatóság kerül előtérbe: Aranyosgerend: *Halastó* ~ *Heleştäu*. Állattenyésztéssel összefüggő nevek: Ajton: 2001: *Bikakút* ~ *Bicacut*, 1855: *Bika kút*, 1836: A' *Bika kutnál*, 1802: A' *Bika Kutnál*, 1797/1836: A' *Bika kut*, 1797: a' *Bika kuton* fellyül, *Bika kutan* fellyül, *Lá Bika kut*, 1770 k.: *La Bika Kut*, 1768: A *Bika kutnál* lévő Lábban, 1753: A *Bika kutnál* (BMúz. 5493); forrás, valamint a körülötte lévő, egykor szántó, most kaszáló – Gerendkeresztúr: *Lókút* – Aranyosegerbegy: *Csordakút*; a Tilalmasban és a Zeyk hídjánál lévő kutak neve – Harasztos: *Csordajáró-kút* – Komjátszeg: *Ökrök kútja* ~ *Fântána Boilor*.

d) A víznevekben fellelhető népnév az ott élő népcsoportra utal: Alsójára: *Oláh-patak*, 1814: Az *oláh Patak* Torkában. A *Tatár-kút* (Csegez) elnevezésnek azonban inkább valamilyen monda lehet az alapja.

e) Feltehetően szintén a néphagyományban kell keresünk az alábbi nevek magyarázatát. Bár nem ismerjük, feltételezzük, hogy valamilyen mondaszerű

történet áll a névadás hátterében. Ezeknek a feltárása további helyszíni kutatást igényel: Aranyosgerend: 1646 k.: *Aszon Patakaba* – Aranyosgerend: 1988–1989: *Kisasszony pataka ~ Valea Popi*, 1845: A' *Kis asszony patakába* jároba, A' *Kis Asszony patakába*, 1774: a' *Kis Asszany patakán* belől – Aranyosegerbegy: *Megnéző-kút* – Bágyon: 1751/XVIII. sz.: egy darab erdő [...] vicinussa egy felől [...] az *ördögös To.* az Bogát Capussánál, 1739: az Kerek hegybe az *Ördögös To* felöll – Komjátszeg: 1712: az *Ördögös tóra* megyen veggel, az *Ördögös To* mellett, 1684/XVIII. sz. eleje: Az *Ördögös toban* – Bágyon: 1739: az *szegyen patak[an]*, XVII. sz. vége: A' *Szegyen Patakában* – Ajton: 1802: a *Fejedelem Kutjánál* – Tordatúr: *Szent László forása ~ D'e la Pașt pînă Rusali*; a *Nagy-oldal* szikláí alól fakadó időszakí forrás. Ez utóbbi név érdekessége, hogy a Szent László kultuszához kapcsolódó név mellett egy köznapíbb változata is elterjedt, a *Kicsi-kút*. A román név viszont egyiknek sem fordítása, hanem a vízfolyás időszakosságára utal: jelentése 'húsvétől pünkösdig'. Szintén a műveltségi nevek körét gazdagítja az egyházi, vallási hatásra utaló alábbi név is: Torockó: 1981: *Gecsemányi-kút*; forrás.

Adattárunkban különleges víznév az aranyosrákosi *Csapatak ~ Csepatak*: 1998: *Csapatak ~ Csepatak*, 1831: a' *Csapatakában* az ugy nevezett ülő helyen lévő erdős helyek, a' *Cseh Patakába* az ugy Nevezett ülő helynél egy darab Erdő, 1825: *Tsepataka* Nevezetű Hellyben, 1802: A' *Cseh patakában*, 1798: a *Tsa patakáb[an]*, 1791: a' *Cseh Patakáb[an]*, a' *Cseh Patakáb[an]*, a' 1788: *Csehpatakaban*, 1784 k.: a *Csehpatakában*, 1783/1834: *Csepataka* nevezetű helyben, 1780: az *Cseh patakban*, az *Cseh patak[an]*, a' *Cse patakaban*, 1776: az *Csepatakaba[n]* az also nyilak közet egy Darabatska erdő az *Csepatakaban* az felső nyilban, az *Cseh patakáb[an]*, 1751: az *Cseh pataka* mellett, 1710: Az *Csapatakába* [!] levő erdo, 1692: Az *Céh patakában*. Ha csak a mai anyag birtokában lennénk, akkor a kategorizálhatatlan nevek csoportjába kellene sorolnunk. Azonban a történeti helynevek valamelyest eligazítanak: elsődleges névváltozatnak a *Cseh pataka formát tarthatjuk, amelynek első része valószínűleg személynévi eredetű. A mai veláris változat deszemantizáció révén jött létre, s már a történeti forrásokban is jelen van.

2.2.5. Adatanyagunkban nagy számban találunk olyan kétrészes helynevet, melynek előtagja valamilyen *birtok-*, illetve *használati viszonyt* fejez ki. A denotátum elhelyezkedhet az illető birtokán (kút, csorgó, forrás), illetve átfolyhat rajta, avagy határolhatja azt. Két nagy csoportot különíthetünk el ezen belül:

a) Az első névrész egy vagy két tagból áll, általában valamilyen személynév, jelölt birtokos viszony van a név két része között: Ajton: 1797: *Csere György kutya* – Ajton: 1797: *Szabo Pál kutya* – Ajton: 1802: a' *Bettlen Tojánál* – Ajton: 1852: *Domokos Toja*, 1836: A' *Domokos tojánál* (HG), 1802: A' *Domokos*

Tojánál – Ajton: 2001: *Sándor pataka ~ Pârău lui Sandor*, 1802: *A' Sándor pataka* *hoszába*, *A Sándor Patakánál*, 1753: *a' Sándor pataka*, 1770 k.: *La Pereu lui Sándor* – Aranyosegerbegy: *Fejér Mihály (Mácsó) kútja* – Aranyosgerend: *Makavej kútja ~ Fântâna la Macavei* – Aranyosgyéres: 1992: *Kati kútja ~ Fântâna lui Popa Gheorghe*, 1734–1735: *A Kati Kuttyánál* *valo fel járo földekben* *egi más mellet*, a *Kati Kuttyánál*, 1713: *Kati kuttyánál*, 1681: *az Fël nyíl vagon az Kati kuttjan alol valo röuid lab földek közt* – Gerendkeresztúr: *Gyárfás pataka*, 1742: *A Gyárfás pataka* *Labjában*, *A Gyárfás pataka* *mellet*, *Gyárfás tava*, 1774: *a' Gyárfás* [Ugyanabban a forrásban kétszer is e tag *Gyárpás* alakban is.] *Továban*, *a' Gyárfás* *Továban* *a' Patakan tul* – Felvinc: *Laci csorgója* – Kövend: *Nagy Endre árka* – Tordatúr: *Bicija árka ~ Părăul Biții*; csermely, amely Reteghi Vasile gúnynevéből kapta nevét, akinek birtoka a kis patakocskamentén terült el.

Történeti birtokviszonyt fejez ki a több falu anyagában fellelhető *Pap kútja*: Alsójár: 1692: *Fel Jarai erdő között az pap kuttya* *mellet* – Aranyosrákos: 1998: *Pap kútja*, 1790: *az Pap kuttyánál*, 1780: *A' Pap kuttyánál* – Gerendkeresztúr: 2012: *Pap kútja*, valamint az *Eklézsia tója* is: Ajton: 1770 k.: *Az Ecclesia Tojánál*. Ezekhez hasonlóan vannak olyan jelölt birtokos viszonyt kifejező kétrészes nevek, amelyeknek első része valamilyen foglalkozásnevet hordoz (avagy maga a személynév foglalkozásnévi eredetű): *Fűsűs kútja* (Felvinc) névben, *Szénégető pataka ~ Szinégető pataka* (Aranyosrákos), amely a hasonló nevű erdőn folyik át, így az előtag akár arra is utalhat.

b) Az egytagú személynév és a földrajzi köznév jelöletlen birtokos viszonyban áll egymással, bár a történeti anyagban jelölt birtokos viszonyt is találni: Kercsed: *Seres-kút*; kút a Hegyemgben – Kercsed: *Szilágyi-kút* – Harasztos: *Demény-kút*; kút a Demény-híd mellett – Csegez: 1993: *Imre-patak*, 1692: *az Imre pataka* *mellet* *fel az Tsegezi nyugovásigh vago[n]* *egy darab erdő*; az Egyház erdejében ered, a faluban a Sánta-patak nevet viseli, a Csomarban a Rét pataka, majd a Rákosba ömlik – Bágyon: *Járdán-kút*, 1993/1998/2013: *Járdán-kút*, 1783/1834: *a Járdavány kut* *foljamán tul az ország utra jároban*, 1782/1798: *A' Járdován kutnál*, *A' Járdovány kutnál*, 1739: *Az Járdovány kut* *felet*, *az Járdovan kut* *felet*, 1725: *Az Járdován kuttya* *folyamjánál*, XVII. sz. vége: *A' Járdovány kuttya* *felett*, 1692: *A Jordan Kuttyan* *kivül*; kút és itatóvályú.

Az első névrész ragadványnév, az egyik adatunkban a román elnevezés ezt meg is erősíti: Aranyosgerend: *Csóka-forrás ~ Csóka csurgója ~ Izvoru lu Bicea*; forrás – Aranyosegerbegy: *Macskás-kút* – Bágyon: *Bugyori-kút* – Aranyosgerend: *Kulica kútja ~ Fântâna lu Culița*; kút és a körülötte lévő szántó – Harasztos: *Szappanyica kútja* – Hadrév: *Susulika kutja*; kút a Decsánál – Aranyosegerbegy: *Tata kutja ~ Fântâna lui Tata*; kút a Felszegben, a Tata a Fehér család ragadványneve – Kercsed: *Pántyi-kút*; kút az Alszezen.

2.2.6. Az első névrész a víz viszonyát fejezi ki valamely helyhez, területhez. A helynév létrejöttének két-három módját azonosítottam minden altípusban.

a) A víz átfolyik valamelyik településen, illetve annak területén található állóvíz vagy víznyerő hely:

-i képzővel alakult nevek: Bágyon: *Bágyoni-tó* – Bágyon: *Csegezi-kút* 1843: *Csegezi Kutnál* – Csegez: *Csegezi-patak* – Kercsed: *Létomos-tó ~ Kercsed-tó*, 1993/2010: *Létomostó ~ Kercsed tó*, 1843: a' *Kercsed ton* alol az úgy nevezett Méhes Kertnél – Ajton: 1836: A' *Jároi To*, 1797/1826: *A' Járai to*, 1797: a' *Jarai To* nevezetű helyben – Alsójára: 1814: *Kakovai* vagy *Ivan falvi Patak*, *Ivánfalvi Patak*, XVII. sz. v.: *Az Ivánfalvi Patak* mellett – Komjátszeg: 2001: *Komjátszegi tó*, XVIII. sz. első fele: az *Komjántzegi Toba* folyó Motsár patakára rugó Láb földben – Aranyosrákos: *Rákosi patak*, 1998: *Rákosi patak ~ Csegezi-patak* – Ajton: *Szindi-tó* 1797/1836: a' *Szindi tó*, 1797: a' *Szindi Tonál*.

Jelölt birtokos szerkezetű nevek: Bágyon: 1993/2013: *Bágyon pataka*; a Nagylesből ered, átfolyik a falun, Tordaszentmihálynál az Aranyosba ömlik – Alsójára: 1814: *Jára patakja*, *Jára pataka*, *Jára patakához* be járó Sikátor, 1792: *Jára patakára* – Alsójára: 1814: *Jára vize* között a Berekbe, 1761/1808: A malom vagy a Falunak felső végénél a *Jára vizém*, 1747: *ā Jára vizin* lévő Malomra le járó ut, 1737: *Az Jara vize* mellett, 1737: *Az folyó vizen* innen az *Jara vizen* Az Kápolnán felyül, XVII. sz. v.: *Jára vize*, 1692: *Vagyon egy Széna rét az Almás pataka es Jára vize* mellett.

Jelöletlen birtokos szerkezetű név: Aranyosegerbegy: 1992: *Bolduc-patak*.

b) A víz valamilyen határrészen van, átfolyik rajta, esetleg határolja azt:

-i képzővel alakult nevek: Ajton: 1753: *Ebeni tó* – Kercsed: *Esztoroki-kút* – Alsójára: *Kakovai-patak* 1854: a *Kokovai* [!] *patakba* és far almásba a láb végibe, 1819: A' *kakovai patak* mellett, 1814: *Kakovai* vagy *Ivan falvi Patak*, 1813: A' *Kakovai Patakba*[a] rugó a' *Kis oklosi Ut* mellett, A' *Kakovai Patakba*[an], 1812: a *Kakovai patakba*, XVIII. sz. v.: a *Kakovai patakban*, 1792: az *Kakovaji patak* – Kercsed: *Sandali-kút* – Kercsed: *Lencsési-kút* – Aranyosegerbegy: *Őrkei-patak* – Aranyosrákos: *Réti-kút ~ Rétkút*; forrás.

Jelölt birtokos szerkezetű nevek: Ajton: *Agyagos kútja ~ Fântâna de la Ada- goj*; forrás, kút – Ajton: *Bozlik pataka* – Alsójára: *Bük Pataka*, 1801: a *Bük pataka* nevű helyben, XVIII. sz. v.: A *bik patakában*, 1763: a' *bük pataka* mellet, 1740: *Bik pataka* – Ajton: *Csolt kútja ~ Fântâna Cioltului*; forrás, és a körülötte fekvő kaszáló – Ajton: *Csűrek pataka ~ Părâu Șurilor* – Alsójára: 2013: *Egres pataka*, 1847: *Az Egrespatakan*, *Az Égrespatakán*, 1832: az *Egres patakánál*, 1819: *Az Egeres Patakánál*, 1814: *Egres pataka*, 1813: *Az Egres Patakán*, 1812: az *Egres patakába*, 1805: In *Válya Agrisuluj*, 1805: In *Válja Agrisuluj*, 1803: az *Egres Pataka* felöll, 1801: az *Egres pataka* oldalába, XVIII. sz. v.: az

Egres patakában, 1740: Az *Egres Patakánál* [*Egres Patakán*] az Hagymási hidon fellyül, 1737: Az *Egres Patakánál*, 1715: az *Egres Patakán*, XVII. sz. v.: *Az Egres Pataka* – Ajton: *Legelő pataka* ~ *Pârăul Legheleului* – Harasztos: *Magyarós kútja* – Aranyosrákos: *Ördög orra pataka* – Aranyosrákos: *Piricske árka* – Komjátság: *Rakottás kútja* ~ *Fântâna Răchitișului* – Komjátság: 2001: *Tormás pataka*, 1775: a' *Tormás patakán* tul.

Jelöletlen birtokos szerkezetű nevek: Aranyospolyán: *Egres-patak*; kiszáradt patakmeder – Hadrév: *Pacséta-kút* – Felvinc: *Nyiras-csorgó*; forrás – Felvinc: *Szöllő-patak*; a Marosba ömlő patak – Csegez: *Csomar-patak* – Csegez: *Szöllő-patak*; időszakos vízfolyás – Aranyosrákos: 1998: *Telek-kút*, 1850 k.: a *Telek kutnál*.

c) Valamilyen emberi létesítményt, építményt, ember alkotta helyet jelölő földrajzi köznévhöz kapcsolódik a vizet jelölő földrajzi köznévi:

-i képzővel: Aranyosgerend: *Országúti-csorgó* ~ *Izvoru la Strada Principală*; forrás – Felvinc: *Piaci-csorgó*; forrás.

Jelölt birtokos szerkezettel: Komjátság: 2001: *Malom pataka* ~ *Rákos pataka* ~ *Pârăul Morii*, 1783: a' *Rákos patakán* épült Felső Malomban, 1760: Koppandi Molnár Nyikora építette fel a *Rákos patakán* lévő felső malmot, 1755: a *Rukos* [!] *Patakára* le menő helyben, 1753: alol az *Rákos pataka*, az *Rákos patakára* járo labba, 1752: a' Falubol *rákos patakában* le folyo patak[an] rug veggel, 1728: *Rakos patakában* lévő Malom, XVIII. sz. első fele: az Turba menő ösveny mellett az *Malom patakáról* reá rugo fel nyulo földek, az említett Komjáttzei Malmon alol azon *Rákos* nevű *Malom patakán* lévő Hidra rugo [...] földke, az *Malom patakáról* az hejgre Dél felé rugo Láb földnek, az *Malom patakáról* Indaly felé az Komjáttzeigről Turba járo ösvenyre rugo, Tormás pataka rugo Lábba az *Malom patakára* le nyulo Tábla föld, az Rét Szélben az rövid Lábban az *Malom patakára* rugnak, az Komjáttzei felső mezőn az rövid Labba [...] az *Malom patakáig*.

Jelöletlen birtokos szerkezettel: Aranyosegerbegy: *Utcakút*; kút a Kis utcában – Bágyon: *Utcakút*; kút a Nagy és Kis utcák találkozásánál – Aranyosgerend: *Malom-forrás* ~ *Izvoru la Moară*; forrás.

d) Egymáshoz, vagy más földrajzi objektumhoz való viszonyítást fejeznek ki a *külső*-, *felső*-, *alsó* melléknévvvel alkotott kétrészes nevek: Harasztos: *Alsó-kút*; kút a Hidak mellett – Harasztos: *Felső-kút*; kút a Felszezen – Kercesd: *Felső-kút* – Aranyosgerend: 1774: a' *felső Tó* hosszában, a' Tyukász patakán innen a' *felső Tón* fejjül az oldalban – Aranyospolyán: 1744: A *külső Érb*ben.

Irodalom

- BÁRTH M. JÁNOS 2018. *Névföldrajzi térképlapok Erdélyből. A helynévadás területi variabilitása a történeti adatok tükrében.* Budapest, Magyar Nyelvtudományi Társaság.
- CSOMORTÁNI MAGDOLNA 2002. A csiki víznevek nyelvi elemzése. *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények 44:* 49–67.
- DEX. = COTEANU, ION szerk., *Dicționarul explicativ al limbii române.* Második kiadás. București, Editura Univers Enciclopedic, 1996.
- ETH. = HAJDÚ MIHÁLY és mtsai. közléteszi, *Szabó T. Attila Erdélyi történeti helynévgyűjtése 1–11.* Budapest, Magyar Nyelvtudományi Társaság, 2001–2010.
- GYÖRFFY ERZSÉBET 2011. *Korai ómagyar kori folyóvíznevek.* A Magyar Névarchívum Kiadványai 20. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó.
- HOFFMANN ISTVÁN 2007. *Helynevek nyelvi elemzése.* Második kiadás. Budapest, Tinta Kiadó.
- KESZEG VILMOS 2006. Aranyos-vidék. In: KESZEG VILMOS–SZABÓ ZSOLT szerk., *Aranyos-vidék magyarsága.* Kolozsvár, Kriterion Könyvkiadó. 66–81.
- FNESZ. = KISS LAJOS 1988. *Földrajzi nevek etimológiai szótára 1–2.* Budapest, Akadémiai Kiadó.
- KNIEZSA ISTVÁN 1942. *Erdély víznevei.* Kolozsvár, Erdélyi Tudományos Intézet.
- MURÁDIN LÁSZLÓ 2006. Az Aranyos vidéki nyelvjárás, különös tekintettel a hangrendszere. In: KESZEG VILMOS–SZABÓ ZSOLT szerk., *Aranyos-vidék magyarsága.* Kolozsvár, Kriterion Könyvkiadó. 183–188.
- SZABÓ T. ATTILA 1958. Az „Erdélyi Helynévtörténeti Adattár” és az erdélyi helynévkutatás néhány kérdése. *Magyar Nyelv 54:* 503–509.
- TÓTH VALÉRIA 2001. *Névrendszertani vizsgálatok a korai ómagyar korban.* A Magyar Névarchívum Kiadványai 6. Debrecen, Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék.
- TÓTH VALÉRIA 2003. A Zala vízgyűjtőjének régi folyóvíznevei. *Névtani Értesítő 25:* 89–94.

Hydronyms of the Aranyos Region

The paper presents the analysis of the hydronyms of twenty-seven villages in the Aranyos region (today in Romania). The analysis primarily focuses on the introduction of the functional-semantic features of the names, but in certain cases it also touches upon the lexical-morphological attributes, along with the discussion of etymological issues, and interactions between Romanian and Hungarian.

Keywords: hydronyms, functional-semantic analysis, Aranyosvidék

Tamás Csilla

ORCID: 0000-0001-5993-0526

Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár
tcsilla68@yahoo.fr